

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. декана юридичного факультету
Надія МОСКАЛЮК
« 31 » 09 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« 31 » 09 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту
Святослав ПИЧЕЛЬ
« 31 » 09 2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Адміністративне право та процес»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 26 - Цивільна безпека
Спеціальність – 262 - Правоохоронна діяльність
Освітньо-професійна програма – Правоохоронна діяльність

Кафедра конституційного, адміністративного та фінансового права

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичних (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПІЗ	Самост. робота студ. (год.)	Всього (год.)	Екз./ Зал. (сем.)
Денна	1	1	46	30	5	10	59	150	1, екзамен
Заочна	1	1	8	4	-		138	150	1, екзамен

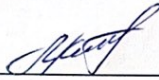
Тернопіль – ЗУНУ

2023

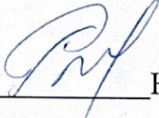
Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 26 – Цивільна безпека, спеціальності 262 – Правоохоронна діяльність, затвердженої Вченою Радою ЗУНУ, протокол № 10 від 23.06.2023 р.

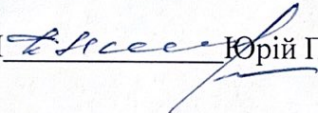
Робочу програму склала доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доктор філософії з права Вікторія ІВАНЮК.

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри Мар'яна КРАВЧУК

Розглянуто і схвалено групою забезпечення спеціальності «Правоохоронна діяльність», протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності Ніна РОГАТИНСЬКА

Гарант ОП Юрій ПЛЮКОВ

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Адміністративне право та процес»**

1. Опис дисципліни «Адміністративне право та процес»

Дисципліна «Адміністративне право та процес»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань : 26 «Цивільна безпека»	Обов'язкова дисципліна Мова викладання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність : 262 «Правоохоронна діяльність»	Рік підготовки: Денна – 1 Заочна – 1 Семестр: Денна – 1 Заочна – 1
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма: «Правоохоронна діяльність»	Лекції: Денна – 46 (год.) Заочна – 8 (год.) Практичні заняття: Денна – 30 (год.) Заочна – 4 (год.)
Загальна кількість годин – Денна – 150 Заочна – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: Денна – 59 (год.) Заочна – 138 (год.) Тренінг, КПЗ : Денна – 10 (год.) Індивідуальна робота : Денна – 5 (год.)
Тижневих годин: Денна форма навчання – 10 год., з них аудиторних – 5 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Адміністративне право та процес»

2.1. Мета вивчення дисципліни. Адміністративне право та процес має три основних мети: загальноосвітню, правознавчу і практичну.

Загальноосвітнє значення цієї дисципліни пов'язане з необхідністю підвищення загальної культури студентів.

Правознавча мета курсу полягає в поглибленні теоретичних знань про предмет та основні поняття адміністративного права, його джерела, основні види адміністративно-правових норм і відносин, організацію центральних і місцевих органів виконавчої влади тощо.

Практичне значення курсу пов'язане з вивченням порядку реалізації та захисту основних прав та обов'язків громадян у сфері державного управління, застосування заходів адміністративної відповідальності за скоєння адміністративних правопорушень, підстав і стадій адміністративного процесу, а також виробленням вміння застосовувати чинне законодавство при вирішенні проблем регулювання адміністративних правовідносин та складати основні види документів, які впливають із застосування норм адміністративного права.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основні завдання курсу:

- вивчення особливостей правового регулювання суспільних відносин, що виникають у процесі організації та діяльності органів виконавчої влади;
- формування навичок роботи з нормативними матеріалами;
- формування вміння застосовувати набуті теоретичні знання при вирішенні практичних питань.

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни: здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності; здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації; здатність до аналізу та оцінки ризиків що впливають на вчинення адміністративних правопорушень та кримінальних злочинів (проступків); здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб та публічній безпеці.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Адміністративне право та процес» здійснюється на основі здобутих студентами знань з навчальних дисциплін «Судові та правоохоронні органи», «Історія правоохоронних органів» тощо.

2.5. Результати навчання. У результаті вивчення дисципліни «Адміністративне право та процес» студенти повинні: виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки; здійснювати координацію діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою своєчасного реагування на кримінальні злочини, адміністративні правопорушення та події; знати і розуміти відповідні вимоги законодавства, грамотно оформлювати процесуальні документи, що використовуються під час провадження у справах про адміністративні правопорушення, здійснювати превентивні та примусові поліцейські заходи, а також кваліфікацію адміністративних та кримінальних правопорушень; застосовувати заходи, спрямовані на усунення загрози життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального злочину чи адміністративного правопорушення.

3. Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні засади адміністративно-правових відносин

Тема 1. Адміністративне право як галузь права

Поняття і предмет адміністративного права України. Метод адміністративно-правового регулювання суспільних відносин. Співвідношення адміністративного права із суміжними галузями права. Система адміністративного права. Роль та місце адміністративного права в побудові правової держави.

Поняття адміністративного права як науки. Розвиток науки адміністративного права. Найважливіші наукові праці з адміністративного права. Роль науки у розвитку адміністративного права.

Тема 2. Принципи в адміністративному праві

Поняття та значення принципів адміністративного права. Поняття принципів адміністративного права. Значення принципів адміністративного права (системоутворювальне значення, вплив на нормотворчу діяльність, значення для адміністративної та судової практики).

Принцип верховенства права в адміністративному праві. Значення принципу верховенства права (правовладдя) для регулювання адміністративних правовідносин.

Принципи належного врядування. Значення принципів належного врядування для регулювання адміністративних правовідносин. Принципи належного врядування (забезпечення участі в ухваленні рішень та належне реагування, відкритість і прозорість, добросовісність і етична поведінка, ефективність, компетентність і спроможність, інноваційність та відкритість до змін, сталість і довгострокова орієнтованість, грамотне фінансове управління, поважання прав людини та культурної різноманітності, забезпечення соціальної згуртованості, підзвітність).

Тема 3. Суб'єкти адміністративного права

Поняття суб'єкта адміністративного права і його правовий статус. Види суб'єктів адміністративного права. Поняття і правовий статус органа виконавчої влади. Принципи побудови системи органів виконавчої влади. Види органів виконавчої влади. Повноваження Президента України у сфері виконавчої влади. Кабінет Міністрів України. Центральні органи виконавчої влади України. Місцеві державні адміністрації. Адміністративно-правовий статус громадян як суб'єктів адміністративного права. Права і свободи громадян України у сфері державного управління. Адміністративно-правові гарантії прав і свобод громадян України. Адміністративно-правовий статус іноземних громадян; осіб без громадянства.

Тема 4. Адміністративно-правові норми та адміністративно-правові відносини

Поняття та структура норм адміністративного права. Дія адміністративно-правових норм. Види та реалізація адміністративно-правових норм. Поняття, особливості та склад адміністративно-правових відносин. Види адміністративно-правових відносин. Учасники адміністративно-правових відносин, їх правоздатність та дієздатність. Способи захисту прав суб'єктів адміністративних правовідносин у сфері публічного управління.

Тема 5. Форми публічного адміністрування

Поняття і види форм публічного адміністрування. Вимоги до використання форм публічного адміністрування. Правові і неправові форми публічного адміністрування. Встановлення норм права (видання нормативних актів управління, адміністративна правотворчість). Застосування норм права (видання ненормативних актів управління, видання індивідуальних актів управління, видання актів застосування норм права, адміністративне розпорядництво). Укладання адміністративних договорів. Здійснення інших юридично значущих дій. Здійснення організаційних дій. Виконання матеріально-технічних операцій.

Поняття та властивості актів публічного адміністрування.

Тема 6. Методи публічного адміністрування

Поняття методів публічного адміністрування. Функції методів публічного адміністрування. Загальні особливості методів публічного адміністрування. Класифікація методів публічного адміністрування залежно від конкретного засобу, який використовується для вирішення управлінських задач. Адміністративні (позаекономічні, безпосереднього управлінського впливу) та економічні (опосередкованого управлінського впливу) методи. Класифікація методів публічного адміністрування. Методи переконання, заохочення, примусу.

Поняття, особливості та заходи адміністративного примусу. Поняття та види заходів адміністративного попередження. Поняття та види заходів адміністративного припинення. Поняття та види адміністративних стягнень та інших заходів відповідальності, їх нормативне закріплення.

Тема 7. Законність і дисципліна у сфері публічного управління.

Законність і дисципліна: загальна характеристика та класифікація способів їх забезпечення.

Поняття та види контролю. Принципи контролю. Характеристика контролю, який здійснюється місцевими органами виконавчої влади.

Судовий контроль як спосіб забезпечення законності в публічному адмініструванні.

Контрольні повноваження органів місцевого самоврядування.

Особливості здійснення громадського контролю.

Змістовий модуль 2. Особливості адміністративно-правових відносин

Тема 8. Службове право

Державна служба та служба в органах місцевого самоврядування як основні різновиди публічної служби. Види публічної служби. Поняття та сутність державної служби та служби в органах місцевого самоврядування як основних різновидів публічної служби. Відмінність від інших видів трудової діяльності особи.

Основи правового статусу державного службовця. Поняття державного службовця. Посади державної служби та їх категорії. Обов'язки та права державного службовця. Вступ на державну службу. Проходження державної служби і службова кар'єра. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державного службовця. Матеріальне й соціальне забезпечення державного службовця. Припинення державної служби.

Основи правового статусу службовця в органі місцевого самоврядування. Поняття службовця в органі місцевого самоврядування. Посади в органах місцевого самоврядування та їх категорії. Обов'язки та права службовця в органі місцевого самоврядування. Вступ на службу в органі місцевого самоврядування. Проходження служби в органі місцевого самоврядування і службова кар'єра. Запобігання корупційним проявам у публічній службі.

Тема 9. Поняття, ознаки та юридичний склад адміністративного правопорушення

Поняття та ознаки адміністративного правопорушення (проступку). Класифікація адміністративних правопорушень. Об'єктивні ознаки адміністративного правопорушення та їх характеристика. Суб'єктивні ознаки адміністративного правопорушення та їх характеристика. Поняття адміністративного проступку, співвідношення його з поняттям адміністративного правопорушення. Вчинення адміністративного правопорушення умисно (вольовий та інтелектуальний момент). Вчинення адміністративного правопорушення з необережності (вольовий та інтелектуальний момент). Запобігання адміністративним правопорушенням.

Тема 10. Загальні засади адміністративної відповідальності

Поняття, особливості та підстави адміністративної відповідальності. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх, посадових осіб, військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, іноземних громадян і осіб без громадянства. Альтернативи адміністративної відповідальності. Принципи адміністративної відповідальності. Обставини що виключають адміністративну відповідальність (крайня необхідність, необхідна оборона, неосудність). Особливості адміністративної відповідальності працівників поліції.

Тема 11. Захист прав приватної особи у сфері публічного адміністрування

Інструменти захисту прав приватних осіб у сфері публічного адміністрування. Види інструментів захисту прав особи та їх співвідношення між собою.

Адміністративне оскарження. Підстави та порядок подання скарги. Предмет оскарження. Суб'єкти розгляду скарг. Процедура розгляду скарги. Можливі наслідки розгляду скарги.

Інші інструменти захисту прав особи. Перегляд рішення суб'єктом публічного адміністрування, який його ухвалив, за ініціативою особи. Захист особи з ініціативи суб'єкта публічного адміністрування. Відшкодування шкоди суб'єктом публічного адміністрування.

Тема 12. Адміністративні послуги

Адміністративні та публічні послуги. Адміністративні послуги як категорія адміністративного права. Поняття та класифікація адміністративних послуг. Процедура надання адміністративних послуг. Недоліки законодавства про адміністративні послуги.

Відносини адміністративних послуг.

Тема 13. Адміністративна процедура

Розуміння адміністративної процедури. Поняття адміністративної процедури. Види адміністративної процедури (ресстраційні, дозвільні, інспекційні процедури, процедури щодо притягнення до відповідальності; процедури за заявою особи, процедури за службовим обов'язком).

Принципи адміністративної процедури. Система принципів адміністративної процедури. Зміст окремих принципів адміністративної процедури (верховенство права, зокрема законність та юридична визначеність, рівність перед законом, обґрунтованість та визначеність, безсторонність (неупередженість) адміністративного органу, добросовісність і розсудливість, пропорційність, відкритість, своєчасність і розумний строк, ефективність, презумпція правомірності дій та вимог особи, офіційність, гарантування права особи на участь в адміністративному провадженні, гарантування ефективних засобів правового захисту).

Учасники адміністративної процедури. Адміністративний орган. Адресат (у тому числі заявник). Заінтересовані особи. Особа, яка сприяє розгляду справи (свідок, експерт, спеціаліст, перекладач). Представництво в адміністративній процедурі.

Стадії адміністративної процедури. Ініціювання провадження. Початок провадження і підготовка справи до вирішення. Дослідження обставин справи та збирання доказів. Розгляд та вирішення справи. Оформлення адміністративного акта, доведення до відома адресатів та заінтересованих осіб, виконання. Перегляд адміністративного акта.

Тема 14. Провадження у справах про адміністративні правопорушення

Завдання, принципи і правове регулювання провадження в справах про адміністративні правопорушення. Докази в справі про адміністративне правопорушення, їх поняття, джерела та оцінка. Правовий стан осіб, які беруть участь в справах про адміністративні правопорушення. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Поняття та види стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення. Порушення справи і попереднє з'ясування її обставин. Зміст протоколу про адміністративне правопорушення і порядок його складення. Розгляд справи і винесення постанови. Оскарження постанови і перегляд справи. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

Тема 15. Адміністративна юрисдикція

Поняття та види адміністративної юрисдикції адміністративних судів.

Предметна юрисдикція. Справи, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів. Розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів. Розгляд кількох пов'язаних між собою вимог.

Інстанційна юрисдикція. Суд першої інстанції. Суд апеляційної інстанції. Суд касаційної інстанції.

Територіальна юрисдикція (підсудність). Підсудність справ за вибором позивача. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача. Підсудність справ, у яких однією із сторін є суд або суддя. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого. Недопустимість спорів про підсудність.

Тема 16. Запобігання адміністративних правопорушень

Поняття та принципи запобігання адміністративних правопорушень.

Організаційно-правовий механізм запобігання адміністративних правопорушень.

Основні методи запобігання адміністративних правопорушень.

Особливості заходів адміністративного запобігання.

Суб'єктний склад профілактики адміністративних правопорушень.

Тема 17. Адміністративно-правові режими

Поняття, ознаки і види адміністративно-правових режимів.

Надзвичайні (тимчасові) адміністративно-правові режими.

Постійні адміністративно-правові режими.

Режим державної таємниці.

Режим державного кордону.

Митний режим.

**4. Структура залікового кредиту дисципліни «Адміністративне право та процес»
(денна форма навчання)**

№ теми	Назва теми	Кількість годин					Контрольні заходи
		Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Тренінг, КПЗ	Самостійна робота	
Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні засади адміністративно-правових відносин							
1.	Адміністративне право як галузь права	2	2	2	5	4	Тести, опитування, есе
2.	Принципи в адміністративному праві	2	2			4	Тести, опитування, практ.завдання
3.	Суб'єкти адміністративного права	2	2			4	Тести, опитування, практ.завдання
4.	Адміністративно-правові норми та адміністративно-правові відносини	2	2			4	Тести, опитування, практ.завдання
5.	Форми публічного адміністрування	2	2			4	Тести, опитування
6.	Методи публічного адміністрування	2	2			4	Тести, опитування, практ.завдання
7.	Законність і дисципліна у сфері публічного управління	2				4	Тести, опитування, практ.завдання
Змістовий модуль 2. Особливості адміністративно-правових відносин							
8.	Службове право	2	2			4	Тести, опитування, практ.завдання
9.	Поняття, ознаки та юридичний склад	2	2			4	Тести, опитування

	адміністративного правопорушення			3	5		
10.	Загальні засади адміністративної відповідальності	4	2			4	Опитування, практ.завдання
11.	Захист прав приватної особи у сфері публічного адміністрування	2	2			4	Тести, опитування, практ.завдання
12.	Адміністративні послуги	4	2			4	Тести, опитування
13.	Адміністративна процедура	4	2			2	Опитування, практ.завдання
14.	Провадження у справах про адміністративні правопорушення	4	2			2	Тести, опитування
15.	Адміністративна юрисдикція	4	2			2	Опитування. Практ.завдання
16.	Запобігання адміністративних правопорушень	4	2			3	Тести, опитування
17.	Адміністративно-правові режими	2				2	Тести, Опитування
	Всього:	46	30	5	10	59	

**Структура залікового кредиту дисципліни «Адміністративне право та процес»
(заочна форма навчання)**

№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні засади адміністративно-правових відносин				
1.	Адміністративне право як галузь права	2		8
2.	Принципи в адміністративному праві			8
3.	Суб'єкти адміністративного права		1	8
4.	Адміністративно-правові норми та адміністративно-правові відносини			8
5.	Форми публічного адміністрування			8
6.	Методи публічного адміністрування			8
7.	Законність і дисципліна у сфері публічного управління			8
Змістовий модуль 2. Особливості адміністративно-правових відносин				
8.	Службове право	2	1	8
9.	Поняття, ознаки та юридичний склад адміністративного правопорушення	2	1	8
10.	Загальні засади адміністративної відповідальності			10
11.	Захист прав приватної особи у сфері публічного адміністрування			8
12.	Адміністративні послуги			8
13.	Адміністративна процедура			8
14.	Провадження у справах про адміністративні правопорушення			8
15.	Адміністративна юрисдикція	2	1	8
16.	Запобігання адміністративних правопорушень			8
17.	Адміністративно-правові режими			8
	Всього	8	4	138

5. Тематика практичних занять

Мета проведення практичних занять полягає в тому, щоб виробити у студентів практичні навички, зокрема: аналізувати та застосовувати відповідні нормативно-правові акти, робити самостійні науково обґрунтовані висновки та узагальнення, аргументовано відстоювати свою правову позицію.

Завдання проведення практичних занять: засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях; навчитися використовувати знання в практичній діяльності.

Робочою програмою вивчення курсу «Адміністративне право та процес» передбачено проведення практичних занять в обсязі 28 год.

Змістовий модуль 1 «Загальнотеоретичні засади адміністративно-правових відносин»

Практичне заняття 1

Тема: Адміністративне право як галузь публічного права

Мета: отримати знання про основи адміністративного права як галузі публічного права.

1. Поняття і предмет адміністративного права України.
2. Метод адміністративно-правового регулювання суспільних відносин.
3. Співвідношення адміністративного права із суміжними галузями права.
4. Система адміністративного права.
5. Розвиток науки адміністративного права. Найважливіші наукові праці з адміністративного права.

Практичне заняття 2

Тема: Принципи в адміністративному праві

Мета: закріпити знання про принципи адміністративного права.

Питання для обговорення:

1. Поняття та значення принципів адміністративного права
2. Значення принципів адміністративного права (системоутворювальне значення, вплив на нормотворчу діяльність, значення для адміністративної та судової практики).
3. Принцип верховенства права в адміністративному праві.
4. Принципи належного врядування, його характеристика.

Практичне заняття 3

Тема: Механізм адміністративно-правового регулювання

Мета: виокремити особливості механізму адміністративно-правового регулювання.

Питання для обговорення:

1. Поняття, зміст та структура адміністративно-правових норм.
2. Види адміністративно-правових норм. Дія адміністративно-правових норм в часі, в просторі, за категоріями осіб.
3. Поняття та види джерел адміністративного права України.
4. Поняття та особливості адміністративно-правових відносин. Структура та види адміністративно-правових відносин.
5. Підстави виникнення, зміни та припинення адміністративно-правових відносин.

Практичне заняття 4

Тема: Суб'єкти адміністративного права

Мета: вдосконалити знання про суб'єктів адміністративного права.

Питання для обговорення:

1. Поняття суб'єкта адміністративного права і його правовий статус.
2. Види суб'єктів адміністративного права.
3. Поняття і правовий статус органа виконавчої влади. Принципи побудови системи органів виконавчої влади. Види органів виконавчої влади.
4. Адміністративно-правовий статус громадян як суб'єктів адміністративного права. Адміністративно-правові гарантії прав і свобод громадян України.

5. Адміністративно-правовий статус іноземних громадян; осіб без громадянства.

Практичне заняття 5

Тема: Форми публічного адміністрування

Мета: здійснити правовий аналіз форм публічного адміністрування.

Питання для обговорення:

1. Поняття і види форм публічного адміністрування. Вимоги до використання форм публічного адміністрування.
2. Правові і неправові форми публічного адміністрування. Встановлення норм права (видання нормативних актів управління, адміністративна правотворчість).
3. Застосування норм права (видання ненормативних актів управління, видання індивідуальних актів управління, видання актів застосування норм права, адміністративне розпорядництво).
4. Укладання адміністративних договорів.
5. Здійснення інших юридично значущих дій.
6. Здійснення організаційних дій.
7. Виконання матеріально-технічних операцій.
8. Поняття та властивості актів публічного адміністрування.

Практичне заняття 6

Тема: Методи публічного адміністрування

Мета: вивчити та з'ясувати методи публічного адміністрування.

Питання для обговорення:

1. Поняття методів публічного адміністрування.
2. Функції методів публічного адміністрування.
3. Класифікація методів публічного адміністрування залежно від конкретного засобу, який використовується для вирішення управлінських задач.
4. Адміністративні (позаекономічні, безпосереднього управлінського впливу) та економічні (опосередкованого управлінського впливу) методи.
5. Класифікація методів публічного адміністрування. Методи переконання, заохочення, примусу.
6. Поняття, особливості та заходи адміністративного примусу.
7. Поняття та види заходів адміністративного попередження.
8. Поняття та види заходів адміністративного припинення.
9. Поняття та види адміністративних стягнень та інших заходів відповідальності, їх нормативне закріплення.

Змістовий модуль 2. Особливості адміністративно-правових відносин

Практичне заняття 7

Тема: Службове право

Мета: з'ясувати особливості державної служби та служби в органах місцевого самоврядування

Питання для обговорення:

1. Поняття та сутність державної служби та служби в органах місцевого самоврядування як основних різновидів публічної служби. Відмінність від інших видів трудової діяльності особи.
2. Основи правового статусу державного службовця.
3. Основи правового статусу службовця в органі місцевого самоврядування.
4. Вступ на службу в органі місцевого самоврядування. Проходження служби в органі місцевого самоврядування і службова кар'єра.
5. Запобігання корупційним проявам у публічній службі.

Практичне заняття 8

Тема: Поняття, ознаки та юридичний склад адміністративного правопорушення

Мета: закріпити знання про склад адміністративного правопорушення.

Питання для обговорення:

1. Поняття та ознаки адміністративного правопорушення (проступку).

2. Класифікація адміністративних правопорушень.
3. Поняття адміністративного проступку, співвідношення його з поняттям адміністративного правопорушення.
4. Вчинення адміністративного правопорушення умисно (вольовий та інтелектуальний момент).
5. Вчинення адміністративного правопорушення з необережності (вольовий та інтелектуальний момент).
6. Запобігання адміністративним правопорушенням.

Практичне заняття 9

Тема: Загальні засади адміністративної відповідальності

Мета: опрацювати інформацію про засади адміністративної відповідальності.

Питання для обговорення:

1. Поняття, особливості та підстави адміністративної відповідальності.
2. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх, посадових осіб, військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, іноземних громадян і осіб без громадянства.
3. Принципи адміністративної відповідальності. Обставини що виключають адміністративну відповідальність (крайня необхідність, необхідна оборона, неосудність).
4. Особливості адміністративної відповідальності працівників поліції.

Практичне заняття 10

Тема: Захист прав приватної особи у сфері публічного адміністрування

Мета: з'ясувати особливості захисту прав приватної особи у сфері публічного адміністрування.

Питання для обговорення:

1. Інструменти захисту прав приватних осіб у сфері публічного адміністрування.
2. Види інструментів захисту прав особи та їх співвідношення між собою.
3. Адміністративне оскарження. Підстави та порядок подання скарги. Предмет оскарження. Суб'єкти розгляду скарг. Процедура розгляду скарги.
4. Інші інструменти захисту прав особи.
5. Перегляд рішення суб'єктом публічного адміністрування, який його ухвалив, за ініціативою особи.
6. Захист особи з ініціативи суб'єкта публічного адміністрування.
7. Відшкодування шкоди суб'єктом публічного адміністрування.

Практичне заняття 11

Тема: Адміністративні послуги

Мета: вдосконалити знання про адміністративні послуги.

Питання для обговорення:

1. Адміністративні та публічні послуги.
2. Поняття та класифікація адміністративних послуг.
3. Процедура надання адміністративних послуг.
4. Відносини адміністративних послуг.

Практичне заняття 12

Тема: Адміністративна процедура

Мета: здійснити комплексний аналіз видів адміністративних процедур.

Питання для обговорення:

1. Поняття адміністративної процедури.
2. Види адміністративної процедури (реєстраційні, дозвільні, інспекційні процедури, процедури щодо притягнення до відповідальності; процедури за заявою особи, процедури за службовим обов'язком).
3. Принципи адміністративної процедури.
4. Учасники адміністративної процедури.
5. Стадії адміністративної процедури. Ініціювання провадження.

Практичне заняття 13

Тема: Провадження у справах про адміністративні правопорушення

Мета: здійснити правову характеристику провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Питання для обговорення:

1. Завдання, принципи і правове регулювання провадження в справах про адміністративні правопорушення.
2. Докази в справі про адміністративне правопорушення, їх поняття, джерела та оцінка.
3. Правовий стан осіб, які беруть участь в справах про адміністративні правопорушення.
4. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.
5. Поняття та види стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Практичне заняття 14

Тема: Адміністративна юрисдикція

Мета: закріпити знання про особливості адміністративної юрисдикції

Питання для обговорення:

1. Поняття та види адміністративної юрисдикції адміністративних судів.
2. Предметна юрисдикція. Справи, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів.
3. Територіальна юрисдикція (підсудність). Підсудність справ за вибором позивача. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача. Підсудність справ, у яких однією із сторін є суд або суддя.
4. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого.
5. Недопустимість спорів про підсудність.

Практичне заняття 15

Тема: Запобігання адміністративних правопорушень

Мета: закріпити знання про запобігання адміністративним правопорушенням

1. Поняття та принципи запобігання адміністративних правопорушень.
2. Організаційно-правовий механізм запобігання адміністративних правопорушень.
3. Основні методи запобігання адміністративних правопорушень.
4. Особливості заходів адміністративного запобігання.
5. Суб'єктний склад профілактики адміністративних правопорушень.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання виконується студентом під керівництвом викладача протягом навчального семестру. Форма виконання – письмова. Структура роботи: титульна сторінка з вказівкою назви навчального закладу, теми роботи, прізвища виконавця, наукового керівника; план роботи; вступ; основна частина (2-4 розділи); висновки; список використаних джерел. Робота виконується в друкованому варіанті на аркушах А4, обсягом до 25 сторінок.

Оцінка індивідуального науково-дослідного завдання визначається рівнем виконання роботи та знаннями студента, показаними на її захисті.

Варіанти КПЗ:

1. Публічне управління як вид соціального управління.
2. Виконавча влада і публічне управління.
3. Проблеми удосконалення публічного управління на сучасному етапі.
4. Міжнародно-правові акти як джерела адміністративного права.
5. Проблеми удосконалення адміністративного законодавства.
6. Особливості адміністративно-правових відносин.
7. Іноземні громадяни і особи без громадянства як суб'єкти адміністративного права.
8. Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань.
9. Забезпечення законності в діяльності громадських об'єднань.

10. Структура та основи компетенції місцевих державних адміністрацій.
11. Соціальний захист державних службовців.
12. Дисциплінарна відповідальність державних службовців.
13. Властивості правових актів публічного адміністрування.
14. Співвідношення переконання, заохочення і примусу в публічному адмініструванні.
15. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність.
16. Адміністративна юстиція в Україні.
17. Громадський контроль в публічному адмініструванні та його значення.
18. Особливості державної реєстрації громадських об'єднань.
19. Правовий стан осіб, які беруть участь в справах про адміністративні правопорушення.
20. Сучасні завдання державної політики України в сфері забезпечення законності, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.
21. Підвищення рівня громадянської та правової культури.
22. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сферах безпеки і охорони державного кордону.
23. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері внутрішніх справ.
24. Адміністративно-правове регулювання і державне управління у сфері оборони.
25. Збройні Сили України та військовий обов'язок.
26. Організація державного управління у сфері оборони.
27. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері закордонних справ.
28. Основні адміністративно-правові засоби державного впливу у сфері економіки.
29. Адміністративно-правове регулювання і публічне адміністрування у сфері фінансів.
30. Організація державного управління у сферах молодіжної політики, фізичної культури та спорту.

7. Самостійна робота (денна форма)

№ п/п	Тематика	К-сть Годин
1.	Адміністративне право як галузь права	4
2.	Принципи в адміністративному праві	4
3.	Суб'єкти адміністративного права	4
4.	Адміністративно-правові норми та адміністративно-правові відносини	4
5.	Форми публічного адміністрування	4
6.	Методи публічного адміністрування	4
7.	Законність і дисципліна у сфері публічного управління	4
8.	Службове право	4
9.	Поняття, ознаки та юридичний склад адміністративного правопорушення	4
10.	Загальні засади адміністративної відповідальності	4
11.	Захист прав приватної особи у сфері публічного адміністрування	4
12.	Адміністративні послуги	4
13.	Адміністративна процедура	2
14.	Проведення у справах про адміністративні	2

	правопорушення	
15.	Адміністративна юрисдикція	2
16.	Запобігання адміністративних правопорушень	3
17.	Адміністративно-правові режими	2
	Загалом	59

Самостійна робота (заочна форма)

№ п/п	Тематика	К-сть Годин
1.	Адміністративне право як галузь права	8
2.	Принципи в адміністративному праві	8
3.	Суб'єкти адміністративного права	8
4.	Адміністративно-правові норми та адміністративно-правові відносини	8
5.	Форми публічного адміністрування	8
6.	Методи публічного адміністрування	8
7.	Законність і дисципліна у сфері публічного управління	8
8.	Службове право	8
9.	Поняття, ознаки та юридичний склад адміністративного правопорушення	8
10.	Загальні засади адміністративної відповідальності	10
11.	Захист прав приватної особи у сфері публічного адміністрування	8
12.	Адміністративні послуги	8
13.	Адміністративна процедура	8
14.	Провадження у справах про адміністративні правопорушення	8
15.	Адміністративна юрисдикція	8
16.	Запобігання адміністративних правопорушень	8
17.	Адміністративно-правові режими	8
	Загалом	138

8. Організація і проведення тренінгу

Тренінг «Забезпечення законності в публічному адмініструванні»

Тренінг з дисципліни «Адміністративне право та процес» проводиться у навчальному процесі підготовки бакалаврів права з метою вироблення практичних навичок роботи у команді, розвитку здатності прогнозувати поведінку інших учасників та освоєння методів групової комунікації у вирішенні завдань із захисту прав та свобод людини.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.
3. **Практична частина** реалізується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

Підведення підсумків. Обговорюється результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Питання тренінгу:

- ✓ сутність та зміст механізму забезпечення законності у сфері публічного управління;
- ✓ способи забезпечення законності та дисципліни, гарантії їх реалізації;
- ✓ сучасний стан та перспективи механізму забезпечення законності та дисципліни у сфері публічного управління.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПІЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- есе;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для екзамену

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4
20%	20%	20%	40%
1. Усне опитування під час заняття (7 тем по 5 балів = 35 балів). 2. Письмова робота = 65 балів.	1. Усне опитування під час заняття (10 тем по 5 балів = 50 балів). 2. Письмова робота = 50 балів.	1. Активна участь у тренінгах, презентації та самопрезентації = 20 балів. 2. Написання КПІЗ, на основі сформованих індивідуальних завдань = 50 балів. 3. Захист КПІЗ = 30 балів.	1. Тестові завдання (25 тестів по 2 бали за тест) – макс. 50 балів. 2. Завдання 1 – макс. 25 балів. 3. Завдання 2 – макс. 25 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Вид методичного забезпечення	Номер теми
<i>Мультимедійний проектор Epson EB-S05</i>	1-17
<i>Прикладне програмне забезпечення загального призначення (засоби Microsoft Office)</i>	1-17

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти:

1. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 35-36. № 37. ст. 446.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст.1122. (зі змінами та доповненнями).
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змін.). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
4. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 03 лютого 2015 р. № 141-VIII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/141-19>.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про Національну поліцію»: Закон України від 23.12.2015 р. № 901-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
6. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
7. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.
8. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05 лютого 2015 р. № 157-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
9. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII (в ред. Закону від 13 січня 2011 р. № 2938-VI). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
10. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII (із змін.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР (із змін.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

12. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
13. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/580-19>.
14. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2365-III (із змін.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>.
15. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 10. ст. 70.
16. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
17. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII (із змін.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
18. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987-XII (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>.
19. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. № 2493-III (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.
20. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
21. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 р. № 93-IV (із змін.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/93-15>.
22. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII (із змін.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>.
23. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
24. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21 грудня 1993 р. № 3759-XII (в ред. Закону від 12 січня 2006 р. № 3317-IV). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>.
25. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>.
26. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.

Література

27. Битяк Ю. П., Гаращук В. М. Адміністративне право України: навч. посібник для здобувачів вищ. освіти. Х., 2017. 182 с.
28. Галуцько В. та ін. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2018. 444с.
29. Гриценко І. С., Мельник Р. С. Загальне адміністративне права України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 566с.
30. Гриценко І. С. та ін. Загальне адміністративне право: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 566 с.
31. Ківалов С. В. та ін. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина: підручник. Одеса: Фенікс, 2014. 342 с.
32. Кравчук М. Ю. Генеза механізму адміністративно-правового регулювання. *Науковий юридичний журнал «Правові новели»*. Херсон: ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права», 2019. № 8. С. 90-98.
33. Кравчук М. Ю. «Надзвичайна ситуація» та «надзвичайна екологічна ситуація» в сфері адміністративного управління. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 24-25 січня 2020 р.)*. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 60-62.
34. Кравчук М. Ю. Принцип законності в системі правового забезпечення протидії біотероризму. *Науковий вісник публічного та приватного права*, 2019. № 2. Том 2. С. 85-89.
35. Кравчук М. Ю. Проблемні питання адміністративно-правового забезпечення протидії біотероризму. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Випуск 1(22). Том 2. С. 169-173.

36. Кравчук М. Ю. Роль адміністративно-правового режиму надзвичайної екологічної ситуації як організаційно-правового інструменту протидії біотероризму. *Прикарпатський юридичний вісник*. Івано-Франківськ. 2018. Випуск 1(22). Том 2. С. 238-242.
37. Кравчук М. Ю. Роль основних інституцій адміністративно-правового забезпечення протидії біотероризму. *Право і суспільство*, 2019. № 4. С. 199-205.
38. Ліпкан В. А. Сутність та порядок вирішення службових спорів: монографія. К.: Вид. Ліпкан, 2017. 312 с.
39. Магда С. О. Місце надзвичайних адміністративно-правових режимів у класифікації правових режимів. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразін*. Серія «ПРАВО». 2014. Вип. № 17. С. 69-73.
40. Мельник Р. С. Адміністративне право України. (у схемах та коментарях): навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 343с.
41. Панова О. О. Забезпечення публічної безпеки в Україні: адміністративно-правовий аспект: монографія. Харків: ФОП Панов А. М. 510 с.
42. Пчелін В. Б. Організація адміністративного судочинства України: правові засади: монографія. Харків 2017. 487с.
43. Серета В. В. та ін. Адміністративне право України (у схемах та коментарях): навч. посібник. Львів: ЛДУВС, 2016. 299с.
44. Сокурєнко В. В. Адміністративне право України. Загальна частина у схемах. Харків: ХНУВС, 2019. 236 с.
45. Сокурєнко В. В. та ін. Адміністративне судочинство в схемах: навч. посіб. Харків: ХНУВС, 2021. 217 с.
46. Costi A. Droit de l'Environnement dans le Pacifique: Problématiques et Perspectives Croisées / Environmental Law in the Pacific: International and Comparative Perspectives (New Zealand Association for Comparative Law/Association de Législation Comparée des Pays du Pacifique, Wellington, 2005). 372 pp.
47. IAEA Safety Glossary. URL: www-pub.iaea.org/MTCD/publications/PDF/Pub1290_web.pdf.
48. Prof. Dr. Michael G. Faure. METRO Institute, Maastricht University. The Harmonization, Codification and Integration of Environmental Law: A Search for Definitions / European Environmental Law Review. June 2000. P. 174.
49. Kravchuk M. Legal regulation of counteracting the impact of bioterrorism on the sanitary and epidemiological well-being of the population of Ukraine. *Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)*, 2019. № 2. P. 50-53.
50. Kravchuk M. Powers of the highest bodies of state power of Ukraine in the field of counteraction to bioterrorism: retrospective and perspective aspects. *Visegrad Journal on Human Rights*, 2019. № 5(volume 3). P. 90-95.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL:<http://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL:<http://www.president.gov.ua/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL:<http://www.kmu.gov.ua/>
4. Офіційний веб-портал органів судової влади України. URL:<http://court.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL:<http://www.ccu.gov.ua/>